אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא אמר רבי יהודה היא. תימה וכי יעמידנה כר' יהודה כדי שיקשה לו[א] וכי מאי גווגא איכא בגזיר פרק שלשה מינים (דף לח: וש"ס) אי משום בל יחל נמי שיורא הוא וכן בב"ק ספ"ק (דף טו.) ובכתובות פרק אלו נערות (דף מח. וש"ס) אי משום תני כופר נמי שיורא הוא (ב) בההוא ניחא טפי דאינטריך ליה למימר הכי כדי שלא יקשה למ"ד פלגא נזקא ממונא דשייר תני כופר מאי שייר דהאי שייר:

כגון שהל יו"ט הראשון של חג להיות בערב שבת. דאין תקיעות של שמחת בית השואבה דומות יו"ט אע"פ שהתקיעות של בטלה ממלאכות דומות יו"ט כדתנן בסוף פ"ק דחולין (דף כו:) והטעם פי' בריש פירקין[ב]:

אלא ר' ימים בלבד. דקסבר אין מעברין את החדש לגורך וכולם הולכים לפי המולדות ובפרק ג' דערכין (דף ט: וש"ס) פריך לאיכא יומא דשעי לתלתא שנין ואיכא יומא דחלקים לתלתין שנין לפי שיש עדיין שמונה שעות ותתע"ו חלקים ועולות השעות יום אחד לסוף שלש שנים[ג] והחלקים עולין ליום לסוף שלשים שנה[ד] ומשני כיון דליתא בכולו שני לא קשיא:

ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. בלא רב ספרא יכול להקשות כן:

דתניא אברי תמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח ושל ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח ולמעלה. והיא שנויה כן בסוף מסכת שקלים (פ"ח מ"ח) ואין גירסת הספרים שלפנינו נכונה: אמתקין

אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא דהא מני רבי יהודה היא [ו]דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר [1]אהבתי כי ישמע ה' מפני שהיו עמה מועטין [ז](הא אוקימנא) דלא כר' יהודה ודלמא האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא אלא מאי שייר דהאי שייר שייר ערב הפסח שחל להיות בערב שבת אפיק שית ועייל שית: ואין מוסיפין על מ"ח: ולא והא איכא ערב הפסח שחל להיות בשבת דאי לרבי יהודה חמשין וחדא אי לרבנן חמשין ושבע כי קתני מידי דאיתיה בכל שנה ערב הפסח שחל להיות בשבת דליתיה בכל שנה ושנה לא קתני אטו ע"ש שבתוך החג מי איתיה בכל שנה זימנין דלא משכחת ליה והיכי דמי כגון שחל יום טוב ראשון בערב שבת כי מקלעינן יום טוב ראשון בערב שבת מדחי דחינן ליה מאי טעמא כיון דאיקלע יו"ט הראשון של חג להיות בע"ש יוה"כ אימת הוי בחד בשבת הלכך דחינן ליה ומי דחינן ליה והא תנן [ח]חלבי שבת קריבין ביוה"כ ואמר רבי זירא כי הוינן בי רב בבבל הוה אמרי הא דתניא [ט]יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל היא כי סליקית להתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר"ע היא לא קשיא הא רבנן הא אחרים היא דתניא [י]אחרים אומרים [2]אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה מיתיבי [3]ראש חדש שחל להיות בשבת שיר של ראש חדש דוחה שיר של שבת ואי איתא לימא דשבת ולימא דראש חדש אמר רב ספרא מאי דוחה דוחה לקדם ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם אמר ר' יוחנן לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו והאי היכירא עבדינן הא היכירא אחריתא עבדינן [כ](דתניא) [ל]חלבי [מ]תמיד של שחר ניתנין מחצי כבש ולמטה [נ]במזרח ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה [ס]במערב ושל ראש חדש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה ואמר

ערב הפסח. שיש בשמיטת פסח כ"ז תקיעות שהפסח נשחט בג' כתות כת אחר כת כדאמר בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל כת קורלאה את ההלל ג' פעמים שהיו פסחיהם מרובין והיו טעונין הלל בשמיטתם ולא היו מספיקין לשחוט פסחם כל כת וכת עד שיקרלאוהו שלש פעמים ואף על גב דתנן התם אע"פ שלא שיגשו מימיהן היינו לא גמרו פעם שלישית כולו אבל מיהו אין כת שלא היתה גומרתו שתי פעמים ומתחלת בו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחילת קריאתו תוקעין וכל קריאה ג' תקיעות: **לא הגיעה לאהבתי.** של קריאה ראשונה ואין בה אלא ג' תקיעות מפני שעמה מועטין שבשתי כתות הראשונות נתמלאה העזרה לכל כת ונשאר כת שלישית במעט ולא היה שחיטת פסחיהן מארכת בכדי קריאת שלש הללות: **והאמרת רישא דלא לרבי יהודה.** דאי ר' יהודה תקיעה ותרועה ותקיעה בחדא מני לה: **סבר לה כווזיה בחדא.** בערב הפסח ופליג עליה במנין התקיעות: **ואלא.** הואיל ואיכא לאוקמה כרבי יהודה מאי שייר דהאי שייר: **ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דאפיק שית.** מתקיעות כת שלישית כר' יהודה: **ועייל שית.** דכל ערב שבת דהבטלה והבדלה: **ולא מוסיפין על מ"ח ולא.** בתמיהה גרסינן ליה: **דאי לרבי יהודה חמשין וחדא.** כ"א שבכל יום ושבעה דמוספין הרי שלשים ושמונה ועשרה דשתי כתות ושלשה דכת שלישית הרי חמשין וחדא: **זימנין דלא משכחת לה.** שיהו בו תקיעות דמילוי המיס דמתני': **והיכי דמי כגון שחל יו"ט הראשון בערב שבת.** דשמחת בית השואבה לא דחיא יום טוב כדתנן במולאי יו"ט כו' וכי מטי תו ערב שבת הוה ליה שמיני עצרת: **מידחא דחינן ליה.** ועבדינן ליה אלול מעובר כי היכי דליקלע ראש השנה בשבת: **מ"ט כו' בחד בשבת.** וחיישינן משום ירקייא ומשום מתיא כדאיתא בראש השנה (דף כ.): **והתנן.** פרק אלו קשרים: **תלני שבת.** של תמיד של בין הערבים קריבין ביום הכפורים שחל במולאי שבת אלמא חייל יוה"כ במולאי שבת: **ואמר ר' זירא.** התם בתלו קשרים: **כי הוינן בבבל הוה אמרי הא דתניא יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו תוקעין.** להבטיל ולהבדיל משום דיום הכפורים נמי לאו מלאכה עביד: **ובמולאי שבת.** ואם חל יוה"כ להיות במולאי שבת: **לא היו מבדילין.** על הכוס בין קודש לקודש כדרך שמבדילין משבת ליו"ט דהתם הוא שהיולא חמור והנכנס קל אבל כאן הנכנס חמור כיולא לענין כל איסור מלאכה והוה אמרינן דברי הכל היא בין לרבי ישמעאל בין לר"ע דפליגי גבי תלני שבת קריבין ביוה"כ מיתוקמה: **כי סליקית לתתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר"ע היא.** והתם מפרש למילתיה. מיהו שמעינן נמי מברייתא דחל יוה"כ במולאי שבת: **הא רבנן הא אחרים.** מתני' רבנן דפליגי אלאחרים ואמרי מעברין החדש לגורך הלכך ר"ה בערב שבת לא מיקלע דחמין ליה והוך מתניתין דאמרי מיקלע ולא אמרינן דחמין אחרים היא דאמרי אין מעברין את החדש לגורך: **אלא ארבעה ימים בלבד.** אם זה בחד בשבת יחול לשנה הבאה בחמישי בשבת דהיינו ארבעה ימים. וזה הסדר לפי מולד לשנה הוא שבין מולד למולד עשרים ותשעה יום ומחצה לשני מולדות חמשים ותשעה נמצא כל חדשים השנה אחד מלא ואחד חסר ואחרים סבירא להו דאין מעברין ואין מחסרין שום חודש לגורך אלא קובעים ראשי חדשים אחד מלא ואחד חסר לעולם נמצא בין פסח לפסח ד' ימים שהה מלאים ושהה חסרים שלש מאות וחמשים וארבעה ימים הן שלש מאות וחמשים שבועות נמצאו ד' יתיריים בין קביעת שנה זו לקביעת שנה הבאה: **ואם היתה שנה מעוברת חמשה.** דקסבר חדש העיבור לעולם חסר עשרים ושמונה ימים שלו ארבעה שבועות נמצא יום אחד יתר תנהו על ארבעה ימים שבשנה פשוטה הרי חמשה: **מיבעיי.** לרבי אחא דאמר תוקעין על כל מוסף ומוסף: **לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו.** הא מחיבותא עבדינן ליה להיכרא דשיטתו דהא לג"ד שקידשוהו כהלכתו ולא יגמגם לב אדם ולא יהא מידוש הלבנה: **תלני הסמיד.** ה"ה לכל אבריו דכל אברי עולה קרי תלני: **ניתנין מחלי כבש ומעטה במזרח.** שהם כהנים הזוכים בהולכת אברים כדאמרינן בסדר יומא (דף מ.) מסדרין אותו בתחתיתו של כבש מחליו ומעטו במזרחו של כבש עד שיבא המעלה ומקטירן מן הכבש ומזבח. וזה היה סימן שהן של תמיד שפעמים היו מתעכבין אברי תמיד עד המוסף והיה צריך היכר שלא יקטירו למוספין קודם לעולת התמיד דהא מפקינן מקרא שאין שום קרבן קודם על המערכה לתמיד של שחר הלכך היה צריך היכר: **ושל מוספין.** ניתנין כנגדו במערבו של כבש שהכבש רחבו שש עשרה אמה מן המזרח למערב ואורכו ל"ב מן הצפון לדרום: **ושל ראשי חדשים.** אברים של מוספי ראשי חדשים ניתנין היו בכבש סמוך לכרכוב המזבח למטה הימנו מעט דהיינו בחלי העליון של כבש שכל הכבש אורכו שלשים ושתים ואינו משפע ועולה אלא תשע אמות השש אמות מן הארץ לסובב והשלש מן הסובב ולמעלה נמצאו שני שלישי אורך הכבש מן הארץ לסובב: ומ"ר

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ס מהל' שבת הלכה כא סמג לאוין קסה:
יט ב סמג עשין מג:
כ ג מיי' פ"ו מהלכות ממרדין הלכה י:
כא ד מיי' שם הלי' ג:

תורה אור השלם

1. אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי:
תהלים קטז א

רבינו חננאל

ואמרינן לא יכלת למימר הכי, דאית לן למימר משום דתנו ר' יהודה היא דאמר מימיה של כת שלישית לא הגיעה לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין, ואין לחן פסחים הרבה כדי שיתעכבו בהן, ולא משכחת בערב פסח (דר') [לר'] יהודה אלא מ"ב תקיעות, הילכך לאו שיורא הוא. ואמרינן והא אמרת מתני' דלא כר' יהודה, דמתניתין (ד)קתני מ"ח ור' יהודה תני י"ז. ופרקינן האי תנא סבר לה כוותיה בערב הפסח, שאין שם אלא מ"ח תקיעות, ופליג עליה בחדא בתקיעות החשיב כל תלתא חד. הלכך שיורא דערב הפסח לאו שיורא הוא. ואקשינן והא איכא ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דמשכחת אפי' לרבי יהודה מ"ח תקיעות, כיצד, כ"א שבכל יום וט' לכת הראשונה וט' לכת השניה וג' לשלישית הרי כאן מ"ב, וג' להבטיל וג' להבדיל בין קדש לחול. אלא שייריה, הא נמי ראש השנה שחל בשבת שייריה. ואהדרינן לאקשויי אהא דתנן ואין מוסיפין על מ"ח, ולאו והא איכא ערב הפסח שחל בשבת, דאית תמן כ"א תקיעות שבכל יום, וי"ח לב' כתות וג' לשלישית הרי מ"ב, וט' למוספי שבת הרי נ"א אליביה דר' יהודה. ולרבנן דמוסיפין ששה לכת השלישית, הרי נ"ז תקיעות. ופרקינן כיון דליתה בכל (ה)שנה לא [חשיב. ואקשינן ע"ש שבתוך החג נמי לא] שכיח בכל (ה)שנה, דזמנין דמקלע יום טוב ראשון בערב שבת, ואין תוקעין למילוי המים ביום טוב, ולא משכחת לה מ"ח תקיעות בערב שבת. ופרקינן כי מקלע ראש השנה בערב שבת, אתי יום הכיפורים אחר השבת, ודחינן ליה. (הם) [וכן] הכי נמי כי מקלע ברביעי אתי יום הכיפורים בערב שבת, ודחינן להו, דלא למקלע יום הכיפורים סמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה. ירושלמי במס' מגילה בתחילה, לית כאן חל להיות בשני בשבת ולא חל להיות בשבת, דאי חל בשני, חל צומא רבא בחד בשבתא, ואי (בחד) [חל] בשבתא צומא רבא בערובתא. הלכך לא מקלע יום טוב ראשון בערב שבת לעולם. ומקשינן איני דלא חייל יום הכיפורים סמוך [ל]שבת ובאחד בשבת לעולם, והתנן במסכת שבת פרק אלו קשרים חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים. ואמר ר' זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דתנן יום הכיפורים שחל להיות בערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין, דברי הכל היא. אלמא חייל יום הכיפורים להיות בערב שבת ובאחד בשבת, ולא קא דחו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לאו משום וכו' לאו שיורא הוא ומיהו בההיא ניחא:

מוסף רש"י

לא הגיעה לומר אהבתי. אפילו פעם לאמון (פסחים סד.). יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין. שם תקיעות שתוקעין בערב שבת להבטיל ולהבדיל, משום דיוה"כ קדוש כשבת ואסור בכל מלאכה, ובמוצאי שבת, אם חל בו יוה"כ, לא היו מבדילין. בתפלה המבדיל בין קודש לקודש, כמו שמבדילין ביו"ט שחל להיות במוצ"ש (שבת קיד:). אלא ארבעה ימים בלבד. כשאתה קובע כל החדשים כסדרן אחד מלא ואחד חסר, הוו ארבעה ימים בין תחלת שנה לתחלת שנה אחרת, שמנין חדשי לבנה כסדרן ש"ל ימים, כולן שבועין, חוץ מארבעה ימים (שבת פז:) אם נקבע עכשיו באחד בשבת יחל לשנה הבאה במחצי בשבת, שזה חשבון שנים עשר חודש אחד מלא ואחד חסר עולה לש"ל ימים, והשלש מאות וחמשים כולם שבועים נמצא נלחה לאחן ארבעה ימים (ר"ה כ. וכעי"ז שם ו: וערכין ט:). ראם היתה שנה מעוברת חמשה. שמוסיפין עליה חודש חסר שדוחה להן מן שבועים שלמים יום אחד (ר"ה כ.) קסבר חודש עיבור לעולם חסר ואינו דוחה את המועדות אלא יום אחד שהוא יתר על ד' שבועות (שם ו:).

מוסף תוספות

א. דהא בכל דוכתא דחקינן ומשנינן בהכי כי היכי דלא תקשי ואלו הכא דחקינן באיפכא לאוקומי מתניתין יחידאה כי היכי דתקשי לן אמאי לא תני ר"ה שחל להיות בשבת. ריטב"א. ב. לפי שהיה שם רוב כלי שיר חלילים כנורות מצלתים נבלים שצריכים לתקן תדיר גזור בהו טפי מהנך דסגי בשופר דלא בעי תיקון ואגב דגזור בהו גזור נמי שלא יתקעו למילוי המים. תוס' לעיל נ: ד"ה ורבנן. ג. דבין מולד זה למולד שנה הבאה איכא ארבעה ימים ושמונה שעות ותתע"ו חלקים צא לשלש שנים לכל שנה שמונה שעות תמצא יום אחד. כ"ש ערכין ט: T. שהרי מן האחד עד תתס"ד מכל תתע"ו תמצא יום לשלשים שנה שהרי תתר"ף חלקים בשיטה חשוב חמשה תתס"ד ארבע שעות הרי לשלשים תתס"ד כ"ד שעות שהן יום אחד. שם.

רבינו חננאל (המשך)

הכל היא, ולעולם לרבנן כל

ליה. ופרקינן הא דאמר ר' זירא דברי הכל היא ליתא, אלא מתני' דהתם אחרים היא דלית להו דחויים, [נ"א: ופריק כי מקלע ר"ה בע"ש אתי יוה"כ באחד בשבת ודחינן ליה. ה"נ כי מיקלע ברביעי אתי יוהכ"פ בע"ש. ומתני' דהתם אחרים היא דלית ליה דחיותא] אלא לעולם סבר כולהו ירחי אחד מלא ואחד חסר. דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה השנה מעוברת חמשה. וקיימא לן דלא הוי בקי ר' מאיר בסוד העיבור. והא דאחרים מיפרשא בערכין בפרק אין בערכין, ובשבת בסוף אלו קשרים. ואסיקנא דהא [ד]ר' זירא לאו דברי

אימת דמתרמי הכי דחינן ליה כי היכי דמסירי להו בסוד העיבור [הלכה] למשה מסיני, והאי הלכה לא אימסירא ליה לר' מאיר. תוב מותבינן אהא דר' אחא, ראש חודש שחל [להיות] בשבת, שיר של ראש חודש דוחה את של שבת. ואם איתא לדר' אחא, ליתני שיר דראש חודש [במוסף דראש חודש] ושיר של שבת במוסף של שבת. ופרקינן, אמר רב ספרא איכא למימר דאמרי האי והאי, ומאי דוחה דקתני, דקדים דראש חודש. והא שבת תדיר, ותנן תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. ופריק ר' יוחנן, להודיע שהוקבע ראש חודש בזמנו, מקדימין שאינו תדיר. איני והא היכירא אחרינא עבדינן ליה, באברים.

ול"ר יוחנן. לכך סודרין אותן למעלה משאר אבריס להראות שהן חשובין ולהוליע שהוקבע החדש בזמנו: **יכול כשם שתוקעין.** על מוסף של ר"ח בפני עצמו כשחל בחול ועל מוסף שבת בפני עצמה כשהיא לבדה: **כך תוקעין על כל מוסף ומוסף.** כשחלו להיות יחד:

ת"ל וכראשי חדשיכם. גבי תקיעות כתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם וכראשי חדשיכם ותקעתם וגו': **הוקשו כל החדשים כולן.** לענין תקיעות שתקיעותיהן שוות: **שני ראשים.** ר"מ ור"ה וקרייה רחמנא חדשכם חסר כתיב לענין תקיעות: **בחולו של מועד.** דסוכות: **מה היו אומרים.** בשיר המוספין: **בראשון.** ביום הראשון דמוש"מ: **אומרים הבו לה' וגו'.** כל המזמור על שם שהיום תחלת שמחת בית השואבה דהיינו כבוד ועוז ובאותו מזמור קול ה' על המים על שם ניסוך המים: **ולרשע אמר לו'.** וכל המזמור דברי כבושין הן לנתפייס לעזרה למצות החג ושמחים שמחת החג ומוכיחם מה לך לספר חקי כלומר למה לך לבא בית זה עם שאר עמי אם אינך חוזר בתשובה ובאותו מזמור כתיב זבח לאלהים תודה ושלם לעליון ונדריך על שהג הסוכות זמן בל תאחר הוא לשלם רגליס כסדרן וסוף המזמור וזובח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו וגו': **מי יקום לי עם מרעים.** ובינו בוערים במזמור אחד הם ובינו בוערים מוקדם ומי יקום לי מאוחר והם מקדימין את המאוחר. ונראה בעיני מפני שפרשת מי יקום לי מדברת על לרותן שהיו משועבדין בבית שי תחת מלכי פרס ומלכי יון ומלכי רומי ואף על פי כן אינן נמנעים מלשמוח שמחת מלכם ומתפללים מי יקום לנו להצילנו מן המרעים האלה לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי אם אמרתי מטה רגלי וגו' שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו כלומר אף לפי צרותינו אין אנו נמנעין מלבא להשתעשע בתנחומיך וכו' עד סוף המזמור. ולמחר בינו בוערים בעם מפני שעכשיו זמן מתנות עניים שהוא זמן אסיף זמן לקט שכחה ופאה ומעשר עני וכשמגיעין ימים האחרונים שהן קרובים לפרוס ולשוב לבתיהם קורין לפייהם להוכיחם שיעשו כראוי ואע"פ שהמעשרות בגנבה ולא יאמרו מי רואנו ומי יודענו לכך אומר בינו בוערים בעם שאומרים בלבם מי יגיד מעשינו הטובה אזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט היוסר גוים הלא יוכיח וגו' עד מי יקום לי: **הסירותי מסבל שכמו.** דברי תנחומין הן אם תזכו בגרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנך על מי מריבה כו' על המים שנידונין עליהם בחג לפי מה שאני בוחנך אפסוק לך על שם שמתפללין על הגשמים וצריכים להם וכתיב בזמור זה אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו שאשלח לכם ברכה וסוף המזמור ויאכילהו מחלב חטה וגו': **ימותו כל מוסדי ארץ.** במזמור אלהים נצב בעדת אל ואומרים כל המזמור על שם שכתוב בו עני ורש הצדיקו אלו מעשרות שכך הוא נדרש בחולין לדק משלך ותן לו בפרק הזרוע (דף קלד.) לא ידעו ולא יבינו ומי שאינו נותן לבו להבין לכך בחשכה יתהלכו זו מיתה כדתנן (אבות פ"ה מ"ט) **בארבעה פרקים הדבר מתרבה** כו' **במולאי החג** שבכל שנה מפני גזל מתנות עניים וגורם קללה לעולם ורעבון שימותו כל אפסי ארץ: **ואם חל שבת באחד מהן.** ולהו שיר המועד מלפני שיר שבת: **ימותו ידחה.** שהוא שיר אחרון ונדחה מפני שאמרו באחד בשבת שיר שהיה ראוי לומר אתמול שאין שיר של אחד בשבת ממנה האחרון נדחה: **דומה כו'.** סימן סדר הפרשיות הוא ומתליף להקדים הסירותי לבינו בוערים בעם: **ומימנו.** שלא תטעה איזה סימן של רב ספרא: **אמבוהא דספרי.** גדולי אנשים ונשים רגילים להלך במבוי של מלגדי תינוקות ואבותיהם ואמותיהם מצויין אצלם אף כאן מי שאמו ספרא היה סימנו הומבה"י שדומה לתיבת אמבוהא: **דיובהא דר' אחא.** דאמר תוקעין על כל מוסף אלמא דאמר לכל אחד שירו והכא קתני ימותו ידחה אלמא לא אמרו בשבת של חול המועד אלא שיר של שבת: **אמר רבינא נומר שמאריך בתקיעות.** בריישא קתני סתמא הכל לפי המוספין תוקעין ור' אחא פירשה שתוקעין על כל מוסף ולא ה"ל לפרושי הכי דודאי אין אומר אלא שיר אחד ואין כאן אלא תשע תקיעות לשלשה פרקי השיר ובריישא קמ"ל שמאריך במשך התקיעות כשיש שני מוספין ואומרין השיר לאחר שקרבו נסכי שניהם: **שמרבה בתוקעין.** שמוסיפין תגולרות ותוקעין יחד וכולהו חד מיתשבי לתנן בערכין (דף יג.) אין פותחין משתי תגולרות ומתשע כנורות ומוסיפים עד לעולם: **אלן דאיתי לן פרי יומי היכי עבדינן.** משום דאיירי בשתי פרשיות המאולרות ליום דדחינן חדא מינה קבעי לה ואלן דמיבעי לן למימר בגלותא דמוספין את מוספי היום וקרבנות החג אינן שוין שהפרים מתמעטין והולכין ואית לן תרי יומי י"ט מספיקא ולא מצינן למימר בי"ט שני פרשה וביום השני דל"ל עבדינן ליה חול ומיבעי לן למימר ביה ובחמשה עשר יום ביומא קמא היכי עבדינן בראשון של חול המועד ובשאר הימים מי אמרינן ביומא קמא וביום השני דה"ל למימר מאתמול וכן כסדר ומגלה שביום השביעי של ערבה נאמר וביום הששי ועל כרחך למחר שהוא יו"ט לא מצית למימר וביום השביעי לאם כן עבדת ליה חול ומגלה שביעי נדחה או דלמא יומא קמא אמרינן וביום השלישי ושני נדחה ממקומו מפני שהוא ספק ידחה לגמרי: **ימותו ידחה.** שהוא אחרון אלמא פרשה שנדחת היום אומרים אותה למחר ואחרונה נעקרת: **אתקין אמימר דמדלגי דלוגי.** ומגלה כולן עומדין. אומרין ביום ראשון של חול המועד ביום השני וביום השלישי ספק שני ספק שלישי ולמחר אומרים ביום השלישי וביום הרביעי ובשלישי בחול המועד ביום הרביעי וביום החמישי וברביעי ביום החמישי וביום הששי ובחמישי לחול המועד שהוא הושענא רבא אומרים ביום הששי וביום השביעי כספיקו והיינו דלוגי שאומרים היום מה שאמרו אתמול כדאמרינן (מגילה דף כב.) גבי ר"מ רב אמר דולג שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון. וכי היכי דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קורלי התורה שהוא (ה) מוסף בחולו של מועד יותר משאר ימים ויכר שהוא בא לכבוד היום הוא קורא את ספיקי היום כמו ששליח צבור אומרן ואם שבת הוא קורא המפטיר והשלשה שקורין תחילה אין מקפידין על קריאתם יקראו מה שירצו ומכל מקום כך היו נוהגין רבותי שני ראשונים קורא שני ספיקי היום והשלישי בפרשת יום המחרת שאינה מספיקות היום כלל והרביעי חוזר וקורא מה שקראו ראשונים הראשונים.

אתקין אמימר דמדלגי דלוגי. [א] יוס ראשון של חול המועד [ב] אומר במוסף ביום שני וביום השלישי לפי שהוא ספק שני ספק שלישי וכן בכל יום ויום של חול המועד ספק הראוי ופירש בקונטרס כי היכי דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קורלי התורה ורביעי שנתוסף לחול המועד יותר משאר ימים ויכר שהוא בא לכבוד היום הוא קורא ספיקי היום כמו שש"ץ אומרן [ג] ואם שבת הוא קורא המפטיר וג' הקורא אים שנים ראשונים קורא שני ספיקי היום ושלישי בפרשת יום המחרת והרביעי חוזר וקורא מה שקראו הראשונים הראשונים ושלשה שנים הראשונים קורא שני ספיקי היום ושלישי בפרשת יום המחרת ורביעי חוזר וקורא מה שקראו הראשונים הראשונים ואמר ר' יוחנן לידע שהוקבע ר"ח בזמנו תרי היכירא עבדינן דחזי האי חזי וחזי בהאי חזי מיתיבי דתני רבא בר שמואל [א] יכול כשם שתוקעין על שבת בפני עצמו ועל ראש חדש בפני עצמו כך יהיו תוקעין על כל מוסף ומוסף ת"ל [1] ובראשי חדשיכם תיובתא דרבי אחא תיובתא מאי תלמודא אמר אביי אמר קרא ובראשי חדשיכם הוקשו כל חדשים כולם זה לזה רב אשי אמר כתיב חדשכם וכתיב ובראשי ואיזה חדש שיש לו שני ראשים הוי אומר זה ר"ה ואמר רחמנא חדשכם חד היא ועוד תניא [2] בחולו של מועד בראשון מה היו אומרים [2] הבו להי' בני אלים בשני מה היו אומרים [3] ולרשע אמר אלהים בשלישי מה היו אומרים [4] מי יקום לי עם מרעים ברביעי מה היו אומרים [5] בינו בוערים בעם בחמישי מה היו אומרים [6] הסירותי מסבל שכמו בששי מה היו אומרים [7] ימוטו כל מוסדי ארץ ואם חל שבת באחד מהם ימוטו ידחה רב ספרא מנח בהו סימנא הומבה"י רב פפא מנח בהו סמנא הומהב"י וסימנך [ב] אמבוהא דספרי תיובתא [ג] דר' אחא בר חנינא תיובתא והא ר' אחא בר חנינא קרא ומתניתא קאמר אמר רבינא לומר שמאריכין בתקיעות רבנן דקיסרי משמיה דר' אחא אמרי לומר שמרבה בתוקעין ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אביי אמר שני ידחה רבא אמר [3] שביעי ידחה תניא כותיה דרבא אם חל שבת להיות באחד מהן ימוטו ידחה אתקין אמימר בנהרדעא דמדלגי דלוגי: מתני'

מתני'

ו) [סנהדרין ז:], ב) [לעיל נד.].

תורה אור השלם

1. וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: במדבר י י
2. מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיְיָ כָּבוֹד וָעֹז: תהלים כט א
3. וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקָּי וְתִשָּׂא בְרִיתִי עָלָי פִּיךָ: תהלים נ טז
4. מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים מִי יִתְיַצַּב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן: תהלים צד טז
5. בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: תהלים צד ח
6. הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מֵדּוּד תַּעֲבֹרְנָה: תהלים פא ז
7. לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלְּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ: תהלים פב ה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אתקין וכו' הקורא שהוא ניתוסף בחולו של מועד:

מוסף תוספות

א. דולג הקורא וחוזר על עקיבו אחור לקרות היום מה שקרא אתמול ולמחר מה שקרא היום. פירוש רש"י פ' רכב. ב. שאין קורין ביום טוב שני אלא ביום הראשון ואין מזכירין בו ביום השני כדי שלא יזלזלו בקדושתו וביום ראשון לחולו של מועד וכו'. ריטב"א. ג. משום דהרביעי בא בשביל המוסף הילכך קורנן ליה ביום השני וביום השלישי משום דמספקא יום מוסף של שני הוא או של שלשי. פירוש רבינו שלמה מגרמייזא.

רבינו חננאל

ואמר ר' יוחנן [התם] לידע שהוקבע ראש חודש בזמנו. ואסיקנא תרי הכירא עבדין ליה, דחזי האי חזי, ודלא חזי האי חזי האי. תא שמע יכול כשם שתוקעין של ראש חודש בפני עצמו ושל שבת בפני עצמו כך היו תוקעין על כל מוסף ומוסף, ת"ל ובראשי חדשיכם. ואמרינן בה תרי טעמי, חדא הוקשו כל החדשים זה לזה, שאין תוקעין ו) בכל ראש חודש. ואמר רב אשי כתיב ראשי, דמשמע ב', וכתיב חדשכם חסר דמשמע חדא, שנאמר ובראשי חדשכם, ש"מ איזהו חודש שיש לו שני ראשים ואתה מזכירו חודש אחד, הוי אומר זה ראש השנה שהוא גם ראש חודש, ואי אתה מחשבו אלא (ראש) [חודש] אחד. **תוב** מקשינן אדר' אחא מיהא דתניא בענין שיר של כל יום מששת ימי סוכה, וקתני בזמן שחלה שבת להיות באחד מהן,

כב א מיי' פ"ז מהל' כלי המקדש הל' ה:
כג ב מיי' פ"א מהלכות תמידין ומוסרין הלכה יא סמג עשין רס:
כד ג טוש"ע א"ח סימן תרסה סעיף ג ותרסג סעיף ג:

מוסף רש"י

הבו לה' וגו' בינו בוערים בעם. כולם למוחים על עסקי מתנות עניים מפני שזמן אסיפה הוא ועת ליתן לקט שכחה ופאה ומעשרות שיטמעו מפריסים ויפרישו בעין יפה (לעיל מז.).

רבינו חננאל (המשך)

ימוטו, שהוא שיר של לוים ביום האחרון מחולו של מועד ידחה, כלומר האחרון (אחרון) נדחה. ואי איתא לדר' אחא אמאי נדחה, ליתני לשבת וליתני דיומיה, דהא תנן בשיר על כל פרק תקיעה. ועלתה בתיובתא לרב אחא. ואמרינן והא ר' אחא מתניתא תני, ואיך נדחו דבריו. ופריק רבינא ר' אחא לא דיקדק פירוש מתניתא דאייתי ליה בידיה, וכך פירושה, האי דתניא הכל לפי המוספין, לומר שמרבה בתוקעין או מאריך בתקיעות. כלומר מרבין כהנים, ותוקעין ומריעין ותוקעין ומאריכין לפי המוספים, והכל ביחד, אבל לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו לא. **ואנן דאית לן תרי יומי** היכי עבדינן במקרא בסיפרא ובתפלה. אביי אמר שני נדחה, פירוש בשני ימים טובים קרינן בין בסיפרא בין בצלותא ובחמשה עשר יום וגו', ובשלישי קורין וביום השלישי, נמצא יום שני שנדחה. **רבא אמר שביעי נדחה.** פי' שני ימים טובים קורין ובחמשה עשר יום, ומחר שהוא חולו של מועד קורין וביום השני ואחריו וביום השלישי ואחריו וביום הרביעי ואחריו וביום החמישי ואחריו שהוא יום ערבה [ן]ביום השישי, ולמחר שהוא יום טוב קורין ביום השמיני, וכן ביום טוב שני, נמצא יום שביעי הוא שנדחה. **תניא רבא** הא דתניא ימוטו ידחה פי' האי שיר דפריש בהא ברייתא, שיר דיומי דחולו דמועד דחג הסוכות הוא. ימוטו ידחה דקתני, ג) יום (טוב) ערבה, שהוא ששי לימי חולו של מועד. **אתקין אמימר בנהרדעא** דמדלגין דלוגי. מצאנו שפירש גאון זצ"ל הכין מנהג באתרין בתרין מתיבתא, ביום הראשון וביום השני שהן ימים טובים, קורין ובחמשה עשר בלבד. ביום השלישי שהוא חול [המועד], קרי כהן וביום השני, ולוי קורא וביום השלישי, וישראל קורא ביום (הרביעי) [השלישי], והרביעי דהוא מפטיר, קורא וביום השני וביום השלישי. וכן מזכירין תרי עניני ובשביעי קור' ביום הששי וביום השביעי. וכן בתפלה.

ו) נראה דל"ל שאין מוקפין בחולם שים בו ב' מוספין רק כמו בכל ר"ח.

ז) נראה דל"ל היינו שיר של יו"ט של ערבה וכו'.

ובחילוק לחם הפנים. דוקא בחילוקו שוין אבל סילוקו בתוספתא לחם הפנים עבודתו במשמר הקבוע ואכילתו בכל המשמרות והיינו טעמא משום דבגמרא מרבינן ליה חלק כחלק יאכלו משמע לאכילה רבה רחמנא ולא לעבודה ומוסף שבת לא מפרשה מתניתין מידי ושיירא והוי בכולל דשאר קרבנות לבור וכי קאמר בגמרא לאתויי פר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז הוה מצי לאתויי מוסף שבת דבהדיא קתני בתוספתא שהוא למשמר הקבוע והא דמרבה לחם הפנים טפי דיאכלו משמע מידי דאכילה הוא עיקרו והיינו לחם הפנים שכבר נעשה מלאתו משבת שעברה שסילרוהו על השלחן ואינו ממוסר מעתה אלא סילוק דאי משום הקטרת בזיכין להתיר לחם קאתיין ואין עבודה זו בגוף הלחם[א]:

עד

מתני' [א]יום טוב הראשון של חג היו שם י"ג פרים אילים שנים ושעיר אחד נשתיירו שם י"ד כבשים לשמונה משמרות ביום ראשון ששה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשני חמשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשלישי ד' מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בששי אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולן שוין [ב]בשמיני חזרו לפיים כברגלים אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חוזרין חלילה: **גמ'** נימא מתני' רבי היא ולא רבנן דתניא פר הבא בשמיני בתחילה מפיסין עליו דברי רבי וחכמים אומרים אחת משתי משמרות דלא שלשו בפרים עושה אותו אפילו תימא רבנן אטו שתי משמרות לא אפוסי בעי כמאן אזלא הא דתניא [ג]כל המשמרות שונות ומשלשות חוץ משני משמרות ששונות ואין משלשות נימא רבי ולא רבנן אפי' תימא רבנן מאי לא שלשו בפרי החג ומאי קמ"ל הא קמ"ל מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חוזרין חלילה א"ר [ד](אליעזר) הני שבעים פרים כנגד מי כנגד שבעים אומות פר יחידי למה כנגד אומה יחידה משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה ליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך א"ר יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר עליהן ועכשיו מי מכפר עליהן: **מתני'** [ה]בשלשה פרקים בשנה היו כל משמרות שוות באימורי הרגלים [ו]ובחילוק לחם הפנים בעצרת אומר לו הילך מצה הילך חמץ [ז]משמר שזמנו קבוע הוא מקריב תמידין נדרים ונדבות ושאר קרבנות צבור ומקריב את הכל: **גמ'** אימורי הרגלים של גבוה נינהו אמר רב חסדא מה שאמור ברגלים ת"ר מנין שכל המשמרות שוות באימורי הרגלים ת"ל [ח]ובא בכל אות נפשו ושרת יכול אף בשאר ימות השנה כן תלמוד לומר מאחד שעריך לא אמרתי אלא [ט]בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד: ובחילוק לחם הפנים כו': תנו רבנן [י]מנין שכל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים כו': **מתני' יו"ט הראשון של חג כו'.** וכל המשמרות עולות לרגל ושם עשרה מהם מקריבין שם עשרה בהמות הללו: **נשתיירו כו'.** דכל המשמרות זוכות בחובות הבאות מחמת הרגל ברגל ואין משמר של אותה שבת יכולה לעכב עליהן כדאמרינן בגמרא: **יום הראשון.** שהיו שמונה משמרות ל"ד כבשים ששה משמרות מן השמונה היו מקריבין שני כבשים כל אחת מהן הרי שנים עשר כבשים: **והשאר.** שנים הנותרות מקריבות אחד אחד: **בשני.** שנתמעט אחד מן הפרים ונשתיירו תשעה משמרות ל"ד כבשים: **חמשה מהם מקריבים שנים שנים.** הרי עשרה: **והשאר.** ארבעה הנותרות מקריבות כל אחת כבש אחד: **בשלישי.** שנתמעט עוד אחד מן הפרים ונשאר עשרה משמרות ל"ד כבשים: **ארבעה מקריבין שנים שנים.** דהוו להו שמונה: **והשאר אחד אחד.** ששה כבשים לששה משמרות: **בשביעי כולן שוין.** כל המשמרות המקריבות כבשים שוות שכל אחת מקרבת אחד שהרי אינם אלא שבעה פרים ואיליס שנים ושעיר אחד לעשרה משמרות נשתיירו י"ד כבשים ל"ד משמרות: **בשמיני חוזרים לפיים כברגלים.** פר אחד ואיל אחד ושבעה כבשים הקריבים בשמיני אין קריבים כסדר קרבנות החג שקרבו לפי סדר משמרות כדבעינן לפרושי במסקנא אלא כל המשמרות נאות ומפיסות עליהן כמו שמפיסין בשאר רגלים שאין קרבנותיהן מרובין להקריבן לפי הסדר ולהשוות בהן כל המשמרות אף בשמיני כולן מפיסין והזוכה בפיס מקריבו וכסדר יומא (דף כג.) מפרש היאך מפיסין: **אמרו מי שהיה מקריב ליום פרים לא היה מקריב למחר.** פרים שאין המשמרות שהקריבו כבשים אתמול מגיחים אותם אלא חוזרין חלילה ונמצאו כולן שוות ומשלשות בפרים חוץ משתים ששוות ואין משלשות. כיצד ביום הראשון היו י"ג פרים והקריבו י"ג משמרות ל"ד כולן כמות שהן סדורים נשתיירו עשתי עשרה אחרונות לאיליס ולכבשים למחרת היו שנים עשר פרים ומקריבין אותן הנך י"ל משמרות ומחזר יהויריב ומקריב אחד ונמצא ששנה יהויריב לבדו בשניה היו אחד עשר פרים והקריבום י"ל משמרות שאחרי יהויריב ונמצא ששנו י"ב משמרות בראשונה היו עשרה פרים והקריבום עשרה משמרות שלאחריהם הרי ששנו ונמצאו כ"ב משמרות שונות בחמישי תשעה פרים שתי משמרות האחרונות הקריבו שנים מהן וחזר יהויריב ושם משמרות שלאחריו והקריבו שבעה הרי ששילשו שבעה משמרות בששי שמונה פרים והקריבום השמונה שלאחריהם הרי ט"ו משמרות ששילשו בשביעי שבעה פרים לשבעה משמרות ונמצאו כולן משלשות חוץ משתים האחרונות: **גמ' נימא מתניתין.** דקתני בשמיני חוזרים לפיים כברגלים וקא סלקא דעתיה דכל המשמרות נאות ומפיסות רבי היא ולא רבנן: **בתחילה מפיסין עליו.** כל המשמרות כאילו הוא תחילת קרבנות ולא אמרינן ליקרבו חד מהנך שלא שילשו: **לאו אפוסי בעי.** בין שתיהן איזה מהן תזכה בו ולמאן דהוא פייס דקאמר מתני' בין שתיהן היה דהא לא תנן היה בתחילה: **מאי קמ"ל.** וכי מיינא אתא לאגמרינן שכן עולה החשבון כשחוזרין חלילה: ומשני קמ"ל מאי דאשמועינן נמי תנא דמתניתין מי שהיה מקריב פרים היום כו': **שבעים פרים.** פרי החג שבעים כס חוץ משל שמיני כנגד שבעים אומות לכפר עליהם שירדו גשמים בכל העולם לפי שנידונין בחג על המים: **פר יחידי.** של שמיני: **שאהנה ממך.** אין לי הנייה וקורת רוח בשל אלו אלא בשלך: **מתני' בג' פרקים.** בשלשה רגלים: **באימורי רגליס.** בעורות של עולות ובחזה ושוק של שלמי חגיגה הבאות מחמת הרגל ובגמרא מפרש מאי לשון אימורים דקתני: **ובחילוק לחם הפנים.** אם אירעה שבת ברגל שנשבת מסלקין אותו ומסדרין לחם אחר תחתיו כדכתיב (ויקרא כד) ביום השבת יערכנו: **ובעצרת.** כשאירע בשבת ויש בו חילוק חמץ דשתי הלחם וחילוק לחם הפנים שהוא מצה כדלאמרינן בכל המנחות באות מצה (מנחות דף נב:): **אומר לו.** לכל אחד כשנותנין לו חלקו הילך מצה וכשנותנין לו בשתי הלחם אומרים לו הילך חמץ לפי שאין חולקים קרבן כנגד קרבן אלא מכל אחד חלקו כדקיימא לן בקידושין (דף נג.) ובמנחות (דף עג.) מלבד בני אהרן תהיה ולפיכך מודיעים אותו: **משמר שומנו קבוע.** שהיה משמש בשבת זו שהרגל חל בתוכה: **מקריב תמידין.** שהרי אינם בשביל הרגל: **ונדרים ונדבות.** שנדבו ונדרו כל השנה ומקריבין אותם עכשיו אין שאר המשמרות זוכין בהם שאין זוכין אלא חובות שנתמת הרגל: **והוא מקריב את הכל.** בגמרא [טו.] מפרש לאתויי מאי: **גמ' אימורין דגבוה נינהו.** ומאי שוות איכא: **כמה שאמור ברגלים.** בחילוק קרבנות האמורים ברגל הראויין להתחלק כגון חזה ושוק של שלמי חגיגה של כל יחיד ויחיד ועורות של עולות ראייה ומוספי צבור ושעירי חטאות: **ובא בכל אות נפשו ושרת בכל יכל אחיו.** שאין המשמר מעכב עליו וכיון דזוכה בעבודתו זוכה באכילתו דכתיב (ויקרא ז) לכהן המקריב אותה לו תהיה ובכ"ד מקומות נקראו כהנים ליוס: **מ"ל מאחד שעריך.** ריש"י דקא וכי יבא הלוי מאחד שעריך ודרש ליה הכי כמו באחד שעריך כשכל ישראל נכנסין בשער אחד כלומר בעיר אחת: **מנין שכל המשמרות שוות.** ברגל בחילוק לחם הפניס:

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"י מהל' תמידין ומוספין הלכה יב:
כו ב מיי' שם הל' יג:
כז ג מיי' פ"ד מהלכות לולב המקדש הלכה ד סמג עשין קעב:
כח ד מיי' שם הלכה ה ופ"ד מהל' תמידין הלכה יב:
כט ה ו מיי' פ"ד מהל' לולב המקדש הלכה ה:

רבינו חננאל

מתני' יום [טוב] הראשון של חג (שהוא) [היו] שם י"ג **פרים כו'.** פי' בכל הרגלים (ב)כל המשמרות של כהנים באות לחוג, והיה האות להיות כולן מקריבין קרבנות של רגל, וכשם שכולן מקריבין כך היו כולן חולקין. **ביום טוב** הראשון של חג היו שם ל' בהמות, י"ג פרים ושני אילים ושעיר אחד הרי י"ד, וי"ד כבשים. הפרים והאילים והשעיר חולקין י"ו משמר [כל משמר] בהמה אחת, נשארו י"ד כבשים לח' משמרות, ביום הראשון שש משמרות מקריבין שני שני כבשים, הרי י"ב כבשים, ושתי משמרות מקריבין אחד אחד. יום שני חסרו הפרים, [נמצאו] י"ב פרים, ואילים שנים, ושעיר ט"ו בהמות לט"ו משמרות, נשתיירו י"ד כבשים לט' משמרות, חמשה מקריבין שנים שנים וד' מקריבין אחד אחד. יום ג' י"א פרים ושני אילים ושעיר, [הרי] י"ד בהמות לי"ד משמרות, נשתיירו שם י"ד כבשים לי' משמרות, ד' משמרות מקריבין שנים שנים, וששה משמרות מקריבין אחד אחד. וכן סדר כל יום עד השביעי, ובשביעי כולן שוין, כי שבעה פרים לשבעה משמרות ושני אילים לשני משמרות, ושעיר למשמרה [אחת] הרי י', ונשתיירו י"ד כבשים לי"ד משמרות, כל אחת כבש אחד. **בשמיני חזרו לפיים כרגלים.**
ופליגי רבי ורבנן לעניין פר הבא בשמיני, דרבי סבר מפיסין עליו כל המשמרות ככל הרגלים. וחכמים סברי אין מפיסין עליו אלא שתי משמרות שלא שילשו בפרי החג, והן מפיסין עליו בלבד. לפי שפרי החג כולן הן ע', ותנן מי שהיה מקריב בפרים היום לא היה מקריב למחר אלא חוזרין חלילה, הלכך כשתחלק את ע' פרים לכ"ד משמרות, נמצאו ביד כ"ב, ג' פרים לכל משמר ומשמר, נשארו ב' משמרות בידם ב' ב', ואלו הן שתי [משמרות] שלא שילשו בפרים. ומתני' לא מכרענא [כרבי], דאתיא נמי כרבנן. **והא דתניא כל המשמרות כולן שונות ומשלשות בפרים,** חוץ משתי משמרות ששונות ואינן משלשות. איכא לאוקמא בפרי החג וחושבנא בעלמא קמ"ל, אבל בפר דשמיני משמרה אחת מהנך תרתי דאמרן שקלא ביה ולא פליגא אדרבנן, ואיכא לאוקמא

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ד ה"ט], ב) [ל"ל אלעזר], ג) [מו"ק י:], ד) [פסחים לא.],

תורה אור השלם

1. וְכִי יָבֹא הַלֹּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא גָּר שָׁם וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ׃
דברים יח ו

מוסף רש"י

כנגד שבעים אומות. שמתמעטים והולכים, סימן כליה היא לסס, וכימי המקדש היו מגיעים עליהם מן היסורים (במדבר כט יח). **כנגד אומה יחידה.** כנגד ישראל (שם כט לח).

מוסף תוספות

א. דוקא בלחם הפנים שאין בו שום עבודה שכבר נעשית עבודתו משבת שעברה הא בשאר קרבנות שיש בהם עבודה ואינן מחמת הרגל אינו כן שאין משמרות שוות אלא בחובות הבאות מחמת הרגל. מאירי.

רבינו חננאל (המשך)

כרבי. **מתני'** בשלשה פרקים בשנה היו כל המשמרות שוין באימורי **רגלים ובחילוק כו'.** ש"מ דלית למשמר הקבוע בהוא שבוע, לא באימורי הרגלים ולא בלחם הפנים, אלא כאחת מן המשמרות כולן. ובעצרת נמי, שתי הלחם לכ"ד משמרות היו מתחלקות, ואמר' לראש המשמרה הא לך מצה דהוא מן לחם הפנים, והא לך חמץ דהוא משתי הלחם. פי' אימורי הרגלים, האמור בקרבנות הרגלים, כגון חטאת צבור וכיוצא בו דתנן בהו דנאכלין לזכרי כהונה לפנים מן הקלעין, וכן כל חובות הבאות מחמת הרגל ברגל. אבל עולות, דגבוה נינהו. והיינו דאמר רב חסדא מאי אימורי, מה שאמור ברגלים. ותלמודא מכי יבא הלוי מאחד וגו' ושרת בשם ה' וגו', בשעה שכולן נכנסים בשער אחד, ושרת. ותלמודא דלחם הפנים,

תלמוד לומר חלק לחלק. בתריה דההוא קרא דלעיל כתיב דלוקמא ברגל: **חלק אחילה.** שוה בכולן כחילוק עבודה דאתרבי לעיל [נה:] מובא בכל אות נפשו ושרת: **ומאי אחילה.** איקטירין לאמעוטינן: **אילימא אחילה דקרבנות.** דשעירי חטאות וחזה ושוק: **מהאיס נפקא לכהן המקריב אוספה וגו'.** מי שעובדה אוכלה וכיון דאתרבי לעבודה פשיטא דמיכל נמי אכלי: **אלא לאם הפנים.** איקטירין לרבויי אמין בו שוס עבודת לאם שכבר נעשית עבודתו ומשמע שעברה: **יכול אף חובות הבאות שלא מחמת הרגל ברגל.** יהו זוכין בעבודתן ויחלוקו: **ת"ל לבד ממכריו.** חוץ ממה שמכרו אבות זה לזה: **ומה מכרו אבות זה לזה.** כלומר שהתנו ביניהם שיהו משמשין כל אחד בשבתו קבוע: **אני בשבתי ואתה בשבתך.** ונדרים ונדבות וקרבנות צבור דאיתנהו בשאר ימות השנה והרי הן למשמר המשמש ליתנהו בכולל הרגל שלא יהו שוין בהן אלא למשמר שבאותו שבוע יהו כשאר ימות השנה הלכך על כרחך לא אתרבו מחלק בחלק יאכלו אלא ממעותיה דקרא דבר אמין בו אלא אכילה והיינו לאם הפנים דאכילה אית ביה אבל עבודה לית ביה: **סוכה ואח"כ זמן.** מי שלא בירך שהחיינו בעשייתה שהיתה עשויה ועומדת ותניא בפרק לולב וערבה (לעיל דף מו.) כשנכנס לישב מברך שתים סוכה וזמן ואמר רב סוכה לימא בריש והדר זמן: **זמן תדיר.** שנוהג בכל הרגלים: **דבריס שבין ב"ש וב"ה בעבודה.** דבריס שנחלקו בהלכות עבודה: **מברך על היום.** כשמקדש בערבי שבתות קידוש היום תחילה ואחר כך ברכת היין: **שהיום גורם ליין שיבא.** שאם לא מפני קידוש לא היה זוקק לכוס לפני עבודה: **וכבר קדש היום.** כלומר ועוד טעם אחר שקדש היום מאליו משמשיכה ועדיין יין לא בא לפניו: **שהיין גורם לקידוש שהאמר.** שאם לא היה לו יין לא היה מקדש בכדי והוא הדין נמי למקדש על הפת מקדיש ברכת הפת מהאי טעמא שהפת במקום יין: **לימא רב.** דאמר חובת היום עדיפא מתדיר דאמר כבית שמאי: **ורבה רב"ה.** דאמרי תדיר עדיף: **אלא שהיין גורם לו.** אי לאו דהאי טעמא נמי איכא משום תדיר לא הוו מקדמו ליה דחובת היום עדיפא: **אי לאו סוכה.** אי לאו שיבת סוכה מי לא אמרינן זמן כגון הולכי דרכים דפטורין מן הסוכה אומרין זמן בשביל המועד כמו בשאר רגלים: **דחמץ עיקר.** שהוא חובה ליום: **ומצה טפל.** שהוא של שבת שעברה וקתני דפלגי מצה בריש אלמא תדיר עדיף: **פר העלם דבר של צבור.** אם אירע בהן ברגל שעברו עבירה בהוראת ב"ד: **קיין המזבח.** כשהוא בטל שכלתה הקטרת תמיד ואין מביא נדר ונדבה היו שופרות שם שנותנין בהם מעות כל מותרות השנויין בהש"ס בכל מקום וכ"מ שאמרו ירעו עד שיקתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה ומהן לוקמין עולות לקיין המזבח. ולשון קיין כאדם האוכל תאנים בקיצות שעורה): **מתני' בין מלפניה בין מלאחריה.** מפרש בגמרא שחל יו"ט לאחריה דלא הוי ליה שבת שבתוך החג ואפ"ה הואיל וצריכין להקדיש ביאתן מע"ש בשביל יו"ט שהרי בשבת לא יוכלו לבא בלאם הפנים וכן [ה] אם חל שמיני לפניה בע"ש אע"פ שאין השבת בתוך החג חולקין בו הואיל ולא יוכלו ללכת: **חל יום אחד להפסיק בינתים.** כגון שחל יו"ט ראשון בשני בשבת שהיו יכולין לילך מע"ש ונתעכבו שם בשבת כל המשמרות שנתעכבו אין נוטלין אלא שתי חלות ומשמר שזמנו קבוע עשר וחולקין אותן בין משמר הנכנס למשמר היוצא כדרך כל שבתות השנה: **הנכנס נוטל שבע.** מפרש בגמרא שהמשמרות מתחלפות בשבת זו עובדת שחרית וזו עובדת ערבית כדאמרינן בגמרא בברייתא: **הנכנסים חולקין ביניהם בצלון.** את המגיע לחלקן כדאמרינן בגמרא [ע"ב] כדי שיראו הנכנסין שהצלפון עיקר שהרי קבעו הכתוב לשחיטת קדשי קדשים: **והיוצאים חולקים בדרום.** כדי שיראו שהן יוצאין והולכין להם לפיכך אינו מקומן אצל רוח שאינו עיקר: **בילגה.** שם המשמרה: **נעוצה חולקת בדרום.** ואפי' כשהיא נכנסת קנס הוא שקנסוה כדמפרש בגמרא [שם]: **וטבעתה קבועה.** כ"ד טבעות היו בעזרה במקום בית המטבחיים כנגד עשרים וארבע משמרות והיו נתונות בתבני רצפה והטבעת פתוחה מצד אחד והופכה למעלה ומכניס צואר הבהמה לתוכה וחוזר והופך פתחה לתוך הרצפה וטבעת של בילגה קבועה ואינה נהפכת כדי שתשתמש בשל אחרים וגנאי הוא לה: **וחלוגה שמומה.** חלוגות היו בבית החליפות בעודי כותלי התאים שבצפונו של היכל ששם סקיניהן כדתנן במסכת מדות (פ"ד משנה ז) וסתמו חלוגה של בילגה:

עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא שהיין גורם לקידוש שתאמר.

תימה הא קאמרי ב"ה דהיין תדיר וי"ל לא מטעם זה לחוביה קודמת לחובת היום דימא מטעם זה יקדיס זמן לסוכה ואמא אינו בא לייחד בדרי רב אלא לפי דבריו בדין ולא לפי טעמי בית הלל:

והלכתא סוכה ואח"כ זמן. ולא תיישינן לסתם מתני' דקתני הילך מצה הילך חמץ ת"ל תשיב נמי לאם הפנים חובת היום אף על פי שהם משבת שעברה: בוגינא

תלמוד לומר [1]חלק בחלק יאכלו בחלק עבודה כך חלק אכילה ומאי אכילה אילימא קרבנות מהתם נפקא [2]לכהן המקריב אותה לו תהיה אלא לחם הפנים יכול אף בחובות הבאות שלא מחמת הרגל ברגל ת"ל לבד ממכריו על האבות מה מכרו האבות זה לזה אני בשבתי ואתה בשבתך: בעצרת אומר לו הילך וכו': איתמר רב אמר [א]סוכה ואח"כ זמן רבה בר בר חנה אמר זמן ואחר כך סוכה רב אמר סוכה ואחר כך זמן חיובא דיומא עדיף רבה בר בר חנה אמר זמן ואחר כך סוכה תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם לימא רב ורבה בר בר חנה בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל קמיפלגי דת"ר [ב]דברים שבין בית שמאי ובית הלל בסעודה בית שמאי אומרים מברך על היום ואחר כך מברך על היין ובית הלל אומרים [ג]מברך על היין ואחר כך מברך על היום בית שמאי אומרים מברך על היום ואח"כ מברך על היין שהיום גורם ליין שיבא וכבר קידש היום ועדיין יין לא בא ובית הלל אומרים מברך על היין ואחר כך מברך על היום שהיין גורם לקידושא שתאמר [ד]ר"א ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם לימא רב דאמר כבית שמאי ורבה בר בר חנה דאמר כבית הלל אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לבית הלל עד כאן לא קאמרי בית הלל התם אלא שהיין גורם לקידושא שתאמר אבל הכא אי לאו זמן מי לא אמרינן סוכה ורבה בר בר חנה אמר לך אנא דאמרי אפילו לבית שמאי עד כאן לא אמרי בית שמאי התם אלא שהיום גורם ליין שיבא אבל הכא אי לאו סוכה מי לא אמרינן זמן תנן בעצרת אומר לו הילך מצה הילך חמץ והא הכא דחמץ עיקר ומצה טפל וקתני הילך מצה והילך חמץ תיובתא דרב אמר לך רב תנאי היא דתניא הילך מצה הילך חמץ אבא שאול אומר הילך חמץ הילך מצה דרש רב נחמן בר רב חסדא לא כדברי רב דאמר סוכה ואחר כך זמן אלא זמן ואחר כך סוכה ורב ששת בריה דרב אידי אמר סוכה ואחר כך זמן והלכתא סוכה ואחר כך זמן: משמר שזמנו קבוע [וכו'] ושאר קרבנות צבור: לאתויי מאי לאתויי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים: והוא מקריב את הכל: לאתויי מאי לאתויי קיין המזבח: **מתני'** [ה]יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה בין לאחריה היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים [ו]חל להיות יום אחד [להפסיק] בינתים משמר שזמנו קבוע היה נוטל עשר חלות והמתעכב נוטל שתים [ה]ובשאר ימות השנה [ז]הנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש רבי יהודה אומר הנכנס נוטל שבע והיוצא נוטל חמש הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום בילגה לעולם חולקת בדרום וטבעתה קבועה וחלונה סתומה: **גמ'** מאי מלפניה ומאי מלאחריה אילימא לפניה יום טוב ראשון לאחריה יום טוב אחרון היינו שבת שבתוך החג אלא לפניה יום טוב אחרון לאחריה יום טוב ראשון מ"ט כיון דהני מקדמי והני מאחרי תיקנו רבנן מילתא כי היכי דניכלו בהדי הדדי: חל יום אחד: והני

ל א מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה יב סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרמג סעיף ג:
לא ב מיי' פכ"ט מהל' שבת הלכה ו סמג עשין כט טוש"ע א"ח סימן רעג סעיף י:
לב ג מיי' פ"ד מהל' ממרדין הלכה יב:
לג ד מיי' שם הל' יג:
לד ה מיי' שם הל' יב:

תורה אור השלם

1. חֵלֶק בְּחֵלֶק יֹאכֵלוּ לְבַד מִמְּכָרָיו עַל הָאֲבוֹת: דברים יח ח
2. וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בְתַנּוּר וְכָל נַעֲשָׂה בַּמַּרְחֶשֶׁת וְעַל מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִהְיֶה: ויקרא ז ט

רבינו חננאל (המשך)

ואסיקנא כרב, הלכתא סוכה ואחר כך זמן. **מתני'** יום טוב הסמוך לשבת מלפניה [ומאחריה] וכו'. מאי לפניה ומאי לאחריה. פירוש יום טוב האחרון שחל [להיות] בערב שבת זהו לפניה, ואם חל יום טוב הראשון להיות באחד בשבת זהו לאחריה. מאי טעמא כיון דהני לא סני להו אלא דקדמי אתו, והני לא סני להו דלא מעכבי, תקינו להו רבנן לחם הפנים. אבל יום טוב הראשון לפניה, יום טוב אחרון לאחריה ושבת (ש)בתוך החג [נ"א: היינו שבת שבתוך החג], ואנן בעינן שתהא שבת הסמוכה לרגל ואינה מן הרגל [נ"א: ואנן בעינן סמוכה ואינה מן הרגל], כיון שאי אפשר לבאין שלא יקדימו [נ]יבואו קודם השבת בזמן שהיא לפני הרגל, ואי אפשר שלא יתעכבו עד אחד בשבת בזמן שהוא אחר הרגל, תקנו חכמים לשאר משמרות לחלוק בלחם הפנים. ויש מי שאומר יום טוב סמוך לשבת מלפניה, כגון דמקלע יום טוב באחד בשבת, כל יום טוב דהוא, דצריכין משמרות למיתיא מן מעלי [שבתא]. ומאחריה, כגון דמקלע יום טוב במעלי [שבתא], כל יום טוב [דהוא], דצריכין משמרות לאתחרוי עד בתר שבתא. תקינו להו רבנן לכל המשמרות לחלוק בלחם הפנים. **מתני'** חל [יום] אחד להפסיק בינתים כו'. (פיס') פי'רדש אחד מימי (חל יום) [יום חול] להפסיק בין יום טוב לשבת וזהו בינתים כאשר פירש הנה והוא המביא לידי עיכוב. (כו') עד המתעכב נוטל (פי) שנים. פי' כגון שחל יום טוב האחרון להיות בחמישי בשבת, ויש במשמרות מי שעיירותיהן רחוקות ונמנעין מלצאת בערב שבת ומתאחרות וצריך להתעכב עד אחד בשבת. (מה) [זו] היא משמר המתעכב (כזה) ששנינו. משמר שזמנו קבוע, והוא משמר היוצא ומשמר הנכנס נוטל י' חלות, והמתעכב, כגון זה שפירשנו למעלה נוטל שתים. וכן בזמן שחל יום טוב הראשון בשני בשבת, נמצא משמר היוצא מתעכב לחוג, שאינו יכול לילך ולחזור בו ביום, ג) הלכך נוטל שתי חלות יתירות. **ושאר כל ימות השנה הנכנס** נוטל שש והיוצא נוטל שש. ר' יהודה אומר **הנכנס** והן באי שבת, נוטלין ד' חלות, שתים יתירות על יוצאי השבת,

מוסף רש"י

מברך על היום. בקידוש שבתות וימים טובים (ברכות נא:). **שהיום גורם ליין שיבא.** כוס זה לא בא אלא בשביל שבת לקדוש (שם). **וכבר קדש היום.** משקבל עליו או מצאת הכוכבים, ועדיין יין לא בא. לצלחן, וכשם שקודם לכניסה כך קודם לברכה (שם). **שהיין גורם לקידושא שתאמר.** שאם אין יין לא מקדשין, והמקדש על הפת גם הוא מקוש יין, וברכת הפת קודמת (שם). **תדיר קודם.** נפקא לן במסכת זמיס מהאי קרא דכתיב במוספין מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה, מלבד משמע לאמר שהקרבתם התמיד תקריבו המוספין וקא דרשינן אשר לעולת התמיד קרא יתירא למילף דכשבא שהוא תמיד הקדימה הכתוב, ומכאן אתה למד לכל התמידין (שם). **יום טוב הסמוך לשבת.** שבת שבתוך הרגל היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים וכן יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה, שאין יכולים לבוא בשבת במקומן, בין מלאחריה, על כרחן הן מקדימין לבא מערב שבת, היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים. שהרי על כרחן שוהין שם והרי הוא כשבת שבתוך הרגל (יומא יח:). **חל להיות יום אחד להפסיק בינתים.** או מלפניה, כגון שהלה המועד מאחריה, שהתחיל המועד בשני בשבת, לא היה להם להקדיש לבא מלפני השבת, אין שוות, אלא משמר המתעכב בשבת, בין שהוא משמר אחד בין שהוא משמרות הרבה, נוטל שתי חלות והשאר אינם נוטלין משמר שזמנו קבוע לאותה שבת (שם).

רבינו חננאל

חלק בחלק יאכלו. השוה בין אכילה לעבודה, מה עבודה, פי' עבודה של אמורי הרגלים שאמרנו בה שכל המשמרות שוין בחילוקה (הן) [כן] חלק אכילת לחם הפנים כולן לוקחין ממנו. ג) (ובא בכל אות נפשו), אף אכילה כיוצא בה). **והני מילי** ברגלים, אבל בשאר ימות השנה, לבד ממכריו וגו', מה מכרו אבות זה לזה אני בשבתי ואתה בשבתך, כל המשמרה זוכה בכל הקרבנות הבאות בשבתה. **פיסקא** [בעצרת וכו'] אחמר רב אמר סוכה ואחר כך זמן, פירוש מקדים ומברך לישב בסוכה ואחר כך זמן, סבר חייבא דיומא עדיף לאקדומה. רבה בר בר חנה אמר זמן ואחר כך סוכה, סבר תדיר קודם. ורב אמר לך הא הוראה בעלמא הוא, ולית ביה תדיר קודם. ד) וחלוקת בית שמאי ובית הלל, קמו בה רב ורבה בר (רב הונא) [בר חנה] וכל חד מיניהו אסיק מימריה כתרוויהו. ואתינן לאכרועי מדתנן הילך מצה תחלה, דהיא תדירה, והדר חמץ דהוא חיובא דיומא, ואמר לך רב תנאי היא.

ה) בכלות נה: פסחים קיד., ב) שם זבחים נא., ג) [יומא יח.], ד) [עי' בטבעות יב:], ה) [עי' תוי"ט],

ו) גרלא דחסר כאן לאיזה תיבות ול"ל כמו דבעבודה כולן מולקין בה דכתיב ובא בכל אות נפשו ושרת אף אכילה כיולא בה. ב) גרלא דל"ל וס"ד דתלמודא דבתלוקת ב"ש וב"ה קמו בה רב וכו'. ג) לדברי רבינו משמר המתעכב היינו משמר היולא ונוטל שתי חלות לבד מה שנוטל חלק כמלק בעבד חלות עם משמר הנכנס.